

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 28. februarija 1857.

Posebnega priporočila vredne jablane.

Po Kalchhauser-ji, vertnarji dunajske kmetijske družbe.

Kdor si zasaja novih drevés, mora vediti: kaj bo vsadil. Le kar je dobro, naj se sadi. Izmed jablan morem, zraven več družih, priporočati posebno sledeče vsakemu zvedenemu sadjorejcu dobro znane:

Kosmač Bredški (Reinette von Breda), sirov dober in posušen; posebno kmetu ga morem priporočiti; zori (medí se) mesca grudna in se derží do spomladi.

Kosmač Kanadški (Reinette von Canada), prav dobro jabelko in rado rodovitno, zori in se derží kakor uno; da bi se saj povsod zasadilo.

Gansdonški zlati kosmač (Gansdonker Goldreinette), za vsako rabo prav dobro jabelko, pa se ne smé prezgodaj z drevesa vzeti; zori kakor una dva kosmača.

Dilov kosmač (Diel's Reinette), sirov posebno dober; je kmali rodoviten; zori in se derží celo zimo kakor une in je vredno, da se obilo zasadi.

Krasni kosmač (Pracht-Reinette), kaj žlahen sad in zeló rodoviten; da bi ga povsod sadili! Zori še le mesca svečana in se dober ohrani celo leto.

Angležki rudeči zimski parménec (Englische rothe Winter-Parmäne), je lepo in posebno dobro jabelko, ki bi se ne imelo v nobenem vertu pogrešati; zori o vseh Svetih in je dolgo dobro.

Debeli Kaseljski kosmač (Die grosse Casseler Reinette), izverstno jabelko sirovo vžito ali kuhano; je neizrečeno rodovitno in vredno, da ga vsak sadjorejec ima v svojem vertu; zori mesca listopada in se derží celo zimo.

Kraljevski rudeči kratkoreceljnik (königlicher rother Kurzstiel), posebno dobro jabelko za kuho, zelo rodovitno, zori h koncu listopada in ostane dobro celo zimo.

Ribstonski pepíneč (Ribston's Peppin), kaj izverstn angležk sad, posebno rodoviten, zori o vseh Svetih in se dolgo derží.

Krajterjev kosmač (Kreuter-Reinette), žlahno jabelko sirovo vžito in kuhano, posebno rodovitno, zori grudna in se derží do poletja.

Baumanov rudeči zimski parménec (Baumanns rothe Winter-Parmäne) prav dobro, stanovito in rodovitno zimsko jabelko.

Angležki robač (Englischer Kantapfel), zgodnje jabelko, dobro sirovo pa tudi kuhano; posebno rodovitno; zori vélikega serpana, pa se ne derží dolgo.

Kalvilar beli poletni (Weisser Sauer-Calvill), prav dobro jabelko sirovo, rodovitno, zori mesca vélikega serpana, pa se derží le 4 tedne.

Kosmač beli antiljski (Weisse antillische Winter-Reinette) lepo in dobro jabelko sirovo vžito; zeló rodovitno in posebnega priporočila vredno; zori mesca grudna in se dobro ohrani do sušca.

Rožmarinar beli laški (Weisser italienischer Rosmarinapfel), lep sad in dober sirov in posušen, rodoviten, zori mesca grudna in se derží čez zimo; — ravno to veljá tudi od rudečega rožmarinarja.

Tofelj beli zimski (Weisser Winter-Taffetapfel), dobro broznano jabelko, zeló rodovitno in na vsako stran hvale vredno.

Muškatni kosmač (Muscat-Reinette), posebno dobro jabelko tudi sirovo povžito in vredno, da bi se prav razširilo, ker je tudi zeló rodovitno; zori mesca grudna in se ohrani do poletja.

Rudeči zimski kalvilar (rother Winter-Calvill), debelo, kaj lepo jabelko, pa tudi dobro, zori mesca oktobra in se derží celo zimo.

Grofenštajnar (Grafensteiner Apfel), debelo, lepo, posebno dobro jabelko, zori izzačetka oktobra in se derží do novega leta; da bi teh jablan pač vsak sadjorejec imel!

Rožni kalvilar (Rosen-Calville), izverstno jabelko, ki se dolgo derží.

Kalvilar velikonočni (Oster-Calville), zavolj prijetnega sladkega okusa zeló obrajtano jabelko sirovo in kuhano, je rodovitno, zori mesca listopada in je dolgo dobro.

Kalvilar beli zimski (Weisser Winter-Calville), staroznano in po pravici za mizo in kuho zeló obrajtano jabelko, posebnega priporočila vredno, zori mesca grudna in se derží do pomladi.

Princesnik žlahni (Edler Prinzessin-Apfel), lepo in dobro jabelko sirovo in kuhano, zeló rodovitno, zori mesca grudna in se derží celo zimo.

Kirksova lepa liberna ali rambúr (Kirkes schöner Rambour), kaj lepo in prijetno zimsko jabelko, zori h koncu listopada in se derží celo zimo.

Janežnik rudeče pisani (Gestreifter Anis-Apfel), posebno lepo in okusno zimsko jabelko, ki se derží celo zimo.

Pepíneč rumeni Ingestriški (Gelber Peppin von Ingestrie), posebno rodovitno, lepo in dobro jesensko jabelko, ki zori h koncu vélikega serpana in se ohrani do mesca grudna. Podobno je nekoliko zlatorumenemu pepínu.

Pepíneč angležki zlatorumeni (Englischer Gold-Pepping), slavnoznano jabelko, za na mizo in kuhinjo posebno dobro, zeló rodovitno, se derží celo zimo.

Ananasni kosmač ali kraljevsko jabelko (Ananas-Reinette) posebno dobro, rodovitno, do poletja terpeče.

Kosmač šampanjski (Champagner Reinette), posebno žlahno jabelko za na mizo, pa se ne smé prezgodaj obrati, zori mesca grudna in se derží do pozne pomladi.

Franklinov zlatorumeni pepíneč (Franklin's Gold-Pepping), zeló obrajtano zimsko jabelko, zelo rodovitno, se derží celo zimo.

Kosmač Novo-Jorški (New-York-Reinette), prav dober sirov in kuhan, zori mesca listopada in se derží pozno do pomladi.

Svetli tiroljski kosmač (Tiroler Glanz-Reinette), posebno dobro jabelko, se derží celo zimo.

Dilov kosmač (Diel's Reinette), zeló obrajtan za na mizo, lep, rodoviten, zori mesca grudna in se derží do spomladi.

Gajgerjeva princesinja Augusta (Geiger's Prinzessin Auguste), izverstno lepo, dobro in rodovitno jabelko, zori mesca listopada in se derží do spomladi.

Debeli angležki kosmač (Grosse englische Reinette), posebno lep in dober, rodoviten, zori grudna in se derží do poletja.

Mošaucigar zimski in žlahni (Winter- und edler

Borsdorfer), za vsako rabo kaj dobra sadova, zorita mesca oktobra, in se, dobro shranjena, deržita do poletja.

Rožmarinar beli laški (Weisser ital. Rosmarinapfel), hvale vreden za vsako rabo, se derži do svečnice.

Kosmač pikasti (Perl-Reinette), lep in posebno dober za vsako rabo, se derži dolgo in je zelo rodoviten.

Verseljski kosmač (Versailler Reinette), za vsako rabo velike hvale vreden, se derži do poletja.

Pepinec sivi Parkerjev (Parkers grauer Pepping) za vsako rabo izversten sad, zelo rodoviten in stanovit.

Nekteri se bojo čudili nad temi imeni in bojo rekli: saj bi si rad omislil teh jabelk, al odkod jih dobiti s tako čudnimi imeni? Tem odgovorimo, da vsaka bolja drevesnica ima saj več del teh jabelk, in če vseh ena nima, jih ima druga. Tudi sadna razstava leta 1847 v Ljubljani je pokazala, da večidel teh plemen in še več drugih dobrih imamo že tudi na Krajnskem, kar se lahko vidi v tistih bukvicah, ki so pod imenom „slovenski vertnar“ bile leta 1848 „Novicam“ kot doklada priložena. Kar pa se tiče sadnih imen, je bila že takrat tista domača mešanica zaveržena, po kateri se v vsakem kotu to in uno jabelko, ta ali una hruška itd. drugač imenuje. Treba je, da se poprimemo tistih imen, ki so ustanovljene po vsem svetu in da se razumemo.

(Allg. L. u. F. Z.)

Še nekaj od dunajske razstave.

V listu 15. je „novičar“ že povedal, da dunajska razstava se bode še razširila s tem, da se bo v njo vzelo tudi vse to, kar kmet v svojem gospodarstvu ima in za hišne in poljske dela potrebuje, kar vživa, v kar se oblači itd., tedaj v podobah izrisane kmečke hiše, hlevi, pôdi itd., izmed pohišja: stoli, mize, peči, svetilnice, koši, pehari, jerbasi, kuhinska lončena in lesena posoda vsake sorte itd., izmed obleke: blago, iz katerega se domača obleka izdeluje in obleka sama, kakor kape, jopiči, hlače, škornjice, čevlji itd., izmed živeža: žito, moka, maslo, sir, vino, ol, kis itd.

Da pa teh reči ne pride preveč skupaj, se bojo le posamezne od vsake vzele. Kdor pa karkoli teh reči želi na Dunaj poslati, mora zadnji čas do konca prihodnjega mesca sušca dunajskemu odboru napovedati, kaj bo poslal. Za vse druge stvari je pa, kakor naši bravci že vejo, zadnji čas napovedbe 1. dan sušca.

Dežele avstrijskega cesarstva, njih velikost, stanovavci in marsikaj družega *).

(Dalje.)

4. Število stanovavcov po raznih stanovih.

	Duhovnov.	Plemenit- nikov	Uradnikov in druge gospode.	Obertnikov, rokodelcov, umetnikov,	Kmetov,	V nobenih poprejšnjih verst spaj- dajočih.
V Avstrii n. An.	2428	2759	9924	26823	59931	254655
V Avstrii p. An.	1157	376	2078	8438	30191	161868
Na Solnograšk.	383	101	791	1537	5768	33729
Na Štajarskem	1587	1197	2711	4754	45865	208807
Na Koroškem	544	459	759	1562	15793	63114
Na Krajnskem	678	130	924	378	30155	94929
Na Terž. in Gor.	910	933	1846	8488	12842	136262
V Tir. in Vorarl.	3930	1943	4034	6536	47764	168596
Na Českem	4410	2360	10705	37467	134543	945082
Na Marskem	1890	807	3707	15168	57961	377956
Na Šlezkem	379	232	878	456	8132	102797
V Gal. in Krak.	4327	23603	6135	1323	294072	786972
V Bukovini	329	1560	504	19	25823	62800
V Dalmaciji	1314	326	1322	3076	22508	83727
V Lombardii	9445	3400	15573	161751	466698	186293
Na Benečansk.	7043	4020	11192	60753	364057	232208

*) V listu 15., kjer je v decimalnih številkah velikost celega cesarstva in posamnih kronovin razložena, prosimo tiskarski

Za Ogersko, Vojvodino, Erdeljsko, Horvaško in Slavonsko se leta 1851 ni še na drobno vedilo število različnih stanov; pa tudi v gori popisanih deželah ni število to prav natanko. Tudi mladina do 19. leta in pa ženski spól ni v tem številu zapopaden.

5. Število ptujcev in ptujk v posameznih avstrij. deželah.

	Iz drugih avstr. dežel:	Iz unanjih dežel:
V Avstrii (Estrajh) pod reko Anizo	293520	22258
V Avstrii (Estrajh) nad reko Anizo	33621	1818
Na Solnograškem (Salcburškem)	5206	1006
Na Štajarskem	84472	1216
Na Koroškem	39778	194
Na Krajnskem	8843	124
Na Teržaškem in Goriškem	30780	2893
V Tirolih in Vorarlberškem	—	—
Na Českem	228859	2632
Na Marskem	61628	792
Na Šlezkem	6272	1156
V Galiciji in Krakovem z okolico	49062	2203
V Bukovini	6217	93
V Dalmaciji	5433	330
V Lombardii	—	—
Na Benečanskem	—	—
Na Ogerskem	349952	2734
V Serbski Vojvodini in Tem. Banatu	48251	535
Na Horvaškem in Slavonskem	28414	325
Na Erdeljskem (Sedemgraškem)	41677	524
V Vojaški Granici	8337	323

(Dalje sledi.)

Jezikoslovne drobtinice *).

Iz Tersta. Gosp. vredniki Vodnikovega besednjaka storijo prav, da po „Novicah“ zvedavajo, kako bi se nekteri nemški pregovor na slovensko prelil¹⁾. Vendar se mi dozdeva, da se slovenšini sila godí, kadar se za nemške privdarjene pregovore (gereimte Sprichwörter) tudi na Slovenskem vselej verstniki s privdarkom išejo, kakor smo lansko leto nekoliko izgledov novo posiljenih prigovorov brali²⁾. Nemškemu: „Zum bösen Spiel eine gute Miene machen“, se v slovenskem jeziku dostikrat prav dobro podaja: „delo za plačilo vzeti“, ker se dostikrat sliši, kadar komu to spodleti, na kar se je zanašal: „kaj sem si hotel! vzal sem delo za plačilo“.

Kar smo unikat iz Beča zvedili, da pomanjšavne končaje „ica“ samo tiste imena ženskega spola dobivajo, ki se na „a“ končajo, moramo temu pravilu majhno iznimko postaviti, s katero damo na znanje, da se na Štajarskem prav razumljivo izgovarja: kokóšica, častica, pestica, kóstica itd.

Besedico „pa“ nam južni Slavjani oponašajo, da jo tolikokrat brez potrebe rabimo, in v resnici se lahko dokaže, da naši pisatelji imenovano besedico med desetkrat devetkrat nepotrebno rabijo, kar jezik jako pači. — Mnogi pisci grešijo tudi v tem, da pisme „z“ v gerških ali hebrejskih imenih v slovenskem pisu v „c“ spremenijo, in pišejo n. pr. Caharija, Nacaret, namesto Zaharija, Nazaret.

Izreka: „da je kaj“ (na pr. v stavki: lepo je, da je kaj), katero premnogi rabijo, kadar hočejo imenitnost ali posebnost kake reči povzdigniti, je v kmetijskih ustih popolnoma na svojem mestu, ker mu ni dano vse njene drobne

pogrešek popraviti in namesto 11 milijonov in 59.390 avst. štir. milj brati „11.593.90 avst. št. m.“, pri številkah velikosti posameznih kronovin pa pičico si misliti povsod pred predzadnjo številko v sredi gori, na priliko: namesto 34.449 popraviti 344.49.

*) Došlo nam je od več strani „jezikoslovnih drobtin“. Natisnili bomo po versti, kar smo prejeli, da zvemo vse, obdržimo pa, kar je dobro in pravo.

Vred.